

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100598

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-09-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чернобай Юлія Олександрівна

2. Yuliia O. Chernobai

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0000-3745-5250

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 201

Назва наукової спеціальності: Агрономія

Галузь / галузі знань: аграрні науки та продовольство

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 37168 Агрономія

Дата захисту: 14-11-2023

Спеціальність за освітою: 8.09010104 Плодоовочівництво і виноградарство

Місце роботи здобувача: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, Харків, Харківський р-н., 61060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): 2251-ДФ
64.366.003

Повне найменування юридичної особи: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, Харків, Харківський р-н., 61060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, Харків, Харківський р-н., 61060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.35.29, 68.35.03

Тема дисертації:

1. Особливості генетичного різноманіття пшениці м'якої озимої за елементами продуктивності та врожайністю
2. Peculiarities of the Winter Bread Wheat Genetic Diversity in Terms of Performance Elements and Yield

Реферат:

1. У дисертації наведено теоретичне узагальнення та вирішення важливого наукового завдання з установлення особливостей генетичного різноманіття пшениці м'якої озимої за елементами продуктивності та врожайністю, цінності нових зразків генофонду пшениці м'якої озимої для створення генотипів з високою продуктивністю та врожайністю, формування ознакової колекції за елементами продуктивності та врожайністю. Визначено мінливість і взаємозв'язки між елементами продуктивності та урожайністю, стабільність та пластичність, успадкування ознак продуктивності та параметри еталонних зразків за ознаками продуктивності та урожайності. На основі встановлених закономірностей і комплексної оцінки зразків ідентифіковано 104 джерела цінних господарських ознак. За результатами досліджень колекційних

зразків у 2016–2019 рр. встановлено особливості нового інтродукованого останніми роками генетичного різноманіття сортів і форм пшениці м'якої озимої, на основі чого відібрано нові джерела цінних ознак для селекції. Виділено генотипи з високим рівнем ознак елементів продуктивності та врожайності: за довжиною колоса – Пам'яті Гірка, Чорнозерна (UKR), SWW 1-904 (TUR), Феонія (RUS), за кількістю колосків у колосі – Пам'яті Гірка, Er 414-13, (UKR), Веха (RUS), SWW 1-904 (TUR), Kanada (DEU), за кількістю зерен у колосі – Нива одеська (UKR), SWW 1-904 (TUR), Kanada (DEU), Faustus (DEU), за щільністю колоса – Злука, Веселка подільська (UKR), Viglanka (SVK), за масою зерна з колоса – Краснопілка, Гармоніка, Серпанок київський (UKR), SWW 1-904 (TUR), за масою 1000 зерен – Гармоніка, Краснопілка, Злука, Серпанок київський, Золото України, Фіто 269/13, Благо (UKR), Казачка (RUS), SWW 1-904 (TUR), Karous10 (TUR), за індексом продуктивності колоса – Серпанок київський (UKR), Юнона (RUS), Кума (RUS), за врожайністю – МІП Асоль, Даринка київська, Ладижинка, Губернатор, Щедрість одеська та Конка (UKR). Серед досліджуваного матеріалу відмічено також і зразки з комплексною цінністю за рядом ознак Пам'яті Гірка (UKR) за довжиною колоса, кількістю колосків у колосі та масою зерна з нього; SWW 1-904 (TUR) за довжиною колоса, кількістю колосків та зерен у колосі, масою зерна з нього та масою 1000 зерен. Довгий колос та велику масу зерна з нього поєднував зразок Феонія (RUS).

2. The thesis presents a theoretical generalization of and a solution to an important scientific problem of establishing peculiarities and value of new accessions of the winter bread wheat gene pool for performance elements and yield potential to create high-performance and high-yielding genotypes, to build up a trait collection for performance elements and yield potential. Variability and interrelationships between performance constituents and yield, stability and plasticity, and inheritance of performance traits were determined; performance and yield traits were described for reference accessions. Based on established patterns and comprehensive assessments of the accessions, 104 sources of valuable economic characteristics were identified. From results of 2016–2019 studies, peculiarities of the new genetic diversity of winter bread wheat varieties and forms introduced in recent years were established for the first time; on this basis, new sources of valuable traits for breeding were selected. Genotypes with high indicators of performance constituents and yield were selected: by spike length – Pamiati Hirka, Chornozerna (UKR), SWW 1-904 (TUR), and Feoniya (RUS); by the spikelet number per spike – Pamiati Hirka, Er 414-13 (UKR), Vekha (RUS), SWW 1-904 (TUR), and Kanada (DEU); by the kernel number per spike – Niva Odeska (UKR), SWW 1-904 (TUR), Kanada (DEU), and Faustus (DEU); by spike density – Zluka, Veselka Podilska (UKR), and Viglanka (SVK), by kernel weight per spike – Krasnopilka, Harmonika, Serpanok Kyivskiy (UKR), and SWW 1-904 (TUR); by thousand kernel weight – Harmonika, Krasnopilka, Zluka, Serpanok Kyivskiy, Zoloto Ukrainy, Fito 269/13, Blaho (UKR), Kazachka (RUS), SWW 1-904 (TUR), and Karous10 (TUR); by the spike performance index – Serpanok Kyivskiy (UKR), Yunona (RUS), and Kuma (RUS); by yield – MIP Asol, Darynka Kyivska, Ladyzhynka, Hubernator, Shchedrist Odeska and Konka (UKR). Of the studied material, an accession with a complex value for several characteristics (spike length, spikelet number per spike and kernel weight per spike) was also distinguished: Pamiati Hirka (UKR). In addition to strong expression of the above-mentioned traits, accession SWW 1-904 (TUR) was noted because of the kernel number per spike and thousand kernel weight. Feoniya (RUS) combined a long spike and large weight of kernels per spike.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

1. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К., Ярош А.В., Моргунов О.І. Елементи врожайності зразків пшениці м'якої озимої в залежності від походження. Генетичні ресурси рослин. 2019. № 24. С. 47–57. DOI: 10.36814/pgr.2019.24.03
2. Chernobai Yu.O., Riabchun V.K. Inheritance of spike productivity elements in F1 winter bread wheat hybrids. Sel. Nasinn. 2022. Issue. 122. P. 90–99. DOI: 10.30835/2413-7510.2022.271757
3. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К. Виділення еталонних зразків пшениці м'якої озимої за рівнями прояву елементів продуктивності та врожайності. Генетичні ресурси рослин. 2022. № 31. С. 20–27. DOI: 10.36814/pgr.2022.31.02
4. Chernobai Yu.O., Riabchun V.K. Spike performance transgression degree and frequency in F2 winter bread wheat hybrids. Sel. Nasinn. 2023. Issue. 123. P. 85–95. DOI: 10.30835/2413-7510.2023.283652
5. Chernobai J., Riabchun V. Variability of performance and yield constituents in winter bread wheat accessions. Știința Agricolă. Agricultural Science. 2023. № 1. P. 83–89. DOI: 10.55505/sa.2023.1.09
6. Онищенко Ю.О., Рябчун В.К., Ярош А.В. Цінність вихідного матеріалу пшениці м'якої озимої за урожайністю, стійкістю до септоріозу листя та борошнистої роси. Мат. IV Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 95-річчю сортовипробування в Україні «Світові рослинні ресурси: стан та перспективи розвитку», м. Київ 7 червня 2018 р., М-во аграр. політики та прод. України, Укр. ін-т експертизи сортів рослин. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2018. С. 57–59
7. Онищенко Ю.О., Рябчун В.К. Урожайність сортів пшениці м'якої озимої в залежності від ознак колосу. Тези доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Новітні технології вирощування сільськогосподарських культур», м. Київ, 29 березня 2018 р., Нац. акад. аграр. наук України, Ін-т біоенергетичних культур і цукрових буряків, М-во аграр. політики та прод. України, Укр. ін-т експертизи сортів рослин. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2018. С. 209–210
8. Онищенко Ю.О., Рябчун В.К., Ярош А.В. Виділення еталонних зразків пшениці м'якої озимої за рівнями прояву урожайності та елементів продуктивності. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 89-річчю з дня народження доктора сільськогосподарських наук, професора Гончарова Миколи Дем'яновича «Гончарівські читання», 24–25 травня 2018 р. Суми, 2018. С. 87–89
9. Онищенко Ю.О., Рябчун В.К., Ярош А.В. Формування ознакової колекції пшениці м'якої озимої за елементами продуктивності колосу Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю Національної академії аграрних наук України та 110-річчю заснування Інституту рослинництва імені В.Я. Юр'єва НААН «Сучасні технології підвищення генетичного потенціалу рослин» 4–5 липня 2018 р. Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН. Харків, 2018. С. 187–188
10. Онищенко Ю.О. Рябчун В.К., Ярош А.В. Елементи продуктивності колосу та урожайність зразків пшениці м'якої озимої. Матер. VII міжнародної наукової конференції (Парієві читання) «Селекційно-генетична наука і освіта», 19–21 березня 2018р. Умань: «Сочінський М. М.», 2018. С. 193–195
11. Чернобай Ю.А. Наследование элементов продуктивности колоса у гибридов F1 пшеницы мягкой озимой. Материалы международной научно-практической конференции молодых ученых «Молодежь и инновации – 2019», 29–31 мая 2019 г. В 2 ч. Ч I. Горки : БСХА, 2019. С. 157–159
12. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К. Зв'язки між кількісними ознаками сучасних сортів пшениці м'якої озимої. Тези доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і спеціалістів «Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур», 19 квітня 2019 р. (с. Центральне). Вінниця : Твори, 2019. С. 121–122
13. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К. Формування довжини колосу та кількість колосків у гібридів першого покоління пшениці м'якої озимої. Збірник тез міжнародної наукової Інтернет-конференції, присвяченої ювілейним датам від дня народження вчених-рослинників академіка АН УРСР Страхова Т.Д., професора Кучумова П.В., 17–18 червня 2020 р. Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН. Харків, 2020. С.106–107

- 14. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К. Ступінь і частота трансгресій за довжиною головного колосу у гібридів F2 пшениці м'якої озимої. Матеріали ІХ Міжнародної конференції молодих вчених і спеціалістів «Селекція, генетика та технології вирощування сільськогосподарських культур» (с. Центральне, 23 квітня 2021 р.) НААН, МІП ім. В.М. Ремесла, М-во розв'язку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Укр. ін-т експертизи сортів рослин, 2021, С. 118
- 15. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К. Джерела високої врожайності пшениці м'якої озимої. Тези доповідей міжнародної наукової конференції «Селекція зернових та зернобобових культур в умовах змін клімату: напрями і пріоритети», 5 травня 2021., СГІ – НЦНС, м. Одеса, Україна, Одеса: СГІ – НЦНС, 2021 С. 168–169
- 16. Чернобай Ю.О., Рябчун В.К. Урожайність та елементи продуктивності новостворених ліній пшениці м'якої озимої. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 110-річчю від дня заснування Миронівського інституту пшениці імені В.М. Ремесла НААН, 135-річчю від дня народження Єремеева Івана Максимовича, 125-річчю від дня народження Фрідріха Антона Йосиповича, 115-річчю від дня народження Ремесла Василя Миколайовича. «Сучасні аспекти підвищення продуктивного та адаптивного потенціалу сільськогосподарських культур у контексті європейського зеленого курсу» с. Центральне, 16 листопада 2022 р. с. Центральне, 2022. С. 54–55

Наукова (науково-технічна) продукція: сорти рослин

Соціально-економічна спрямованість: створення принципово нової продукції (матеріалів, технологій тощо) для забезпечення експортного потенціалу та заміщенню імпорту; збільшення обсягів виробництва

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0116U001066; 0121U100558

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рябчун Віктор Кузьмич
2. Viktor K. Riabchun

Кваліфікація: к. б. н., старший науковий співробітник, 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1855-5114

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, Харків, Харківський р-н., 61060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тищенко Володимир Миколайович
2. Volodymyr M. Tyshchenko

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9885-5298

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 00493014

Місцезнаходження: вул. Сковороди, буд. 1/3, Полтава, Полтавський р-н., 36003, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: <https://ror.org/01s344n79>

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гопцій Тетяна Іванівна
2. Tetiana I. Hoptsi

Кваліфікація: д. с.-г. н., професор, 06.01.09

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0288-7592

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Державний біотехнологічний університет

Код за ЄДРПОУ: 44234755

Місцезнаходження: вул. Алчевських, буд. 44, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Васько Наталія Іванівна
2. Nataliia I. Vasko

Кваліфікація: д. с.-г. н., старший науковий співробітник, 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2421-1625

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, Харків, Харківський р-н., 61060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Голік Олег Вікторович

2. Oleh V. Holik

Кваліфікація: д. с.-г. н., старший науковий співробітник, 06.01.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9893-8037

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук України

Код за ЄДРПОУ: 00497176

Місцезнаходження: проспект Московський, буд. 142, Харків, Харківський р-н., 61060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Кириченко Віктор Васильович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Кириченко Віктор Васильович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Фатеева Олена Олександрівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна